

KJER NI NEDVOUMNEGA SREDIŠČA POKRAJINE, TUDI POKRAJINE NI

Prof. dr. Boris Gaberščik

Ko je vlada predložila svoj osnovni koncept reforme lokalne samouprave z štirinajstimi pokrajinami in štirinajstimi pokrajinskimi središči je bil ta predlog jasen, pregleden, smotr in ustaljen. Osnutek je nadgradil dvanajst statističnih regij, po načelu hierarhije slovenskih urbanih središč in njihovega gravitacijskega zaledja. Temeljlil je na spoznanju, da je Slovenija sodobna razvita država z multifunkcionalno urbano strukturo. Osnutek je bil vsebinsko tako notranje konzistenten. Prvi odziv na vladin osnutek reforme lokalne samouprave je bil velik, demokratičen in pozitiven. Le v petih predlaganih pokrajinah od štirinajstih so bile predlagane spremembe. Tako je bilo tudi v prvih razpravah v državnem zboru doseženo načelno soglasje vseh strank o številu pokrajin. Nekateri ekstremni predlogi o dveh, petih ali petindvajsetih pokrajinah niso dobili podpore.

Od takrat, ko je bil nekoliko spremenjen osnutek dan v širšo javno razpravo pa se je zgodil velik in usoden preobrat. Občine in nekatere civilne družbe niso dale samo svojih predlogov v smislu pripadnosti tej ali oni pokrajini temveč so celoten projekt spolitizirale do te mere, da danes lahko govorimo o popolni strokovni sistemski defragmentaciji in poskusu rušenja celotnega predloga zakona.

Dogodilo se je prav to, kar sem napovedal že v svojih predhodnih člankih (Ampak). V razpravah opazimo opuščanje sistemskih načel, neracionalnosti in nerealne želje predlagateljev. Nekaj teh predlogov zavrača načelo vodilnega centra in načelo funkcijske gravitacije območja v vodilno središče in predlagajo druga pokrajinska središča na primer Ajdovščino, Jesenice, Ljutomer, Ravne. Kamnik. Nekateri si pod decentralizacijo države predstavljajo tudi decentralizacijo pokrajine na sub-regije. Zagovorniki te politike se skušajo za vsako ceno znebiti vodilnega naselja v pokrajini, istočasno pa si krčevito prizadevajo sami pridobiti sedež pokrajine.

Takoj so se začeli prepirati o sedežu pokrajine Primorske pokrajine. Bili so celo predlogi za sedež v Ajdovščini, kar je čista politična konstrukcija, saj Ajdovščina realno nima operativne središčne potence za celotno območje Primorske. Vsekakor ne take realne potence, kot ga imata na primer Koper ali Nova Gorica za svoje, sicer manjše, vendar nedvoumno funkcionalno zaledje.

Pa pogledjmo Koroško pokrajino. Komaj so bili razvojni dejavniki v tej slovenski deželi enkrat večinsko pozitivno enotni v borbi za lastno pokrajino so se že razvnele strasti kje bo sedež pokrajine v Dravogradu, na Ravnah ali v Slovenj Gradcu. Ne gre več za logično funkcijsko gradnjo pokrajine, za to da bi bil njen prostor logično zaokrožen, obvladljiv in razvojno naravnan. Vse se je sprevrglo v tekmo vsakega proti vsakomur z enim samim ciljem, pridobiti politično oblast nad vodenjem bodoče pokrajine. Kar je seveda čista fikcija. Tudi v Posavju se je zalomilo ali bo bodoči sedež pokrajine v Krškem ali v Brežicah.

Da bi se za vsako ceno ločili od Ljubljane so nekateri lokalni politiki ustvarili umetno politično tvorbo Kamniško-zasavske pokrajine, ki je popolnoma nefunkcionalna in neživljenjska.pokrajina. Takoj se je nekdo upravičeno vprašal, kaj imajo skupnega prebivalci Kamnika in prebivalci Trbovelj. Pa se je politični prepir takoj razširil, kje naj bi bil sedež te umetne tvorbe, v Kamniku, Domžalah, Litiji ali še drugje. Pri tem so izumitelji takih idej pozabili da sta tako Kamnik kot Domžale dnevno življenjsko povezana z Ljubljano, naj bo delovno, socialno, kulturno ali prometno. To sta spoznali na primer občini Vrhnika in Log-Dragomer in si zato razumno želita iz Notranjske pokrajine v Ljubljansko pokrajino.

Mislím, da Služba vlade za lokalno samoupravo in regionalni razvoj ni imela srečne roke, ko je takoj popustila lokalni politiki in se odločila za dva sedeža iste pokrajine. V enem mestu naj bi bil sedež pokrajinske uprave, v drugem sedež pokrajinskega sveta. To je popolnoma formalističen predlog, ki na dejansko življenje prebivalcev in razvoj obeh mest in celotne pokrajine ne bo imel nobenega vpliva. Kvečjemu administracija se bo povečala in delo se bo zapletlo.

Bilo bi smotno da se ponovno spomnimo osnovnih ciljev reforme lokalne samouprave. Ti pa so nedvomni in določajo vse ostalo. Cilji so dovolj jasni.

Prvi cilj je decentralizacija države in državne uprave. Pomeni politično in upravno demokratizacijo ter približevanje nekaterih političnih in upravnih funkcij državljanom.

Drugi cilj je razbremeniti državno upravo dela, ki bi ga operativno lahko celo bolje opravile bodoče pokrajinske uprave. Gre za dejansko vsebinsko in količinsko razbremenitev državne uprave zato, da bo ta lahko hitreje in bolje opravljala originalne državne funkcije, kot so na primer državne in mednarodne strateške usmeritve Slovenije v Evropi.

Tretji cilj je združevanje nekaterih upravnih opravil, načrtovanja razvoja na pokrajinski ravni, ki jim sedanje občine zaradi obsega razvojnih problemov, pomanjkanja človeških in finančnih virov realno niso kos.

Da bi te cilje resnično dosegli, moramo zagotoviti določene socialno-politične, ekonomske in prostorske pogoje. Slovenska družba je že dosegla soglasje o zgornjih ciljeh, o maksimalnem številu pokrajin in njihovem prostorskem obsegu, o preprečitvi totalne fragmentacije in drobljenja pokrajin, o zagotavljanju finančnih sredstev za prevzemanje in uspešno vodenje prevzetih poslov na ravni pokrajine, o organizaciji in kadrovske zasedbi pokrajinske uprave. Zato bi bil kakršen koli sklep o odložitvi sprejetja zakonov o reformi lokalne samouprave državniško politično nezrel, lokalistično politikantski in škodljiv za Slovenijo in njene državljane.

Še nekaj misli o največji slovenski pokrajini, o Ljubljanski ali Osrednjeslovenski ali zaradi mene Metropolitanski pokrajini, če je nekemu to bolj všeč. Ta regija danes v realnosti že obstaja. Čim večja je namreč gospodarska moč nekega mesta in čim bolje je mesto opremljeno s socialnimi dejavnostmi, kot so upravne, izobraževalne, kulturne, zdravstvene, športne in druge dejavnosti, tem širše je njegovo vplivno

območje. Regijo riše dnevno življenje državljanov, ki živijo na metropolitanskem območju v in okoli Ljubljane v približno petindvajset kilometerskem polmeru okoli Ljubljane. V ta prostor so zajete mnoge občine če to želijo ali ne, zaradi dnevni realnih in intenzivnih povezav, kot na primer Vrhnika, Ribnica, Kočevje, Škofljica, Grosuplje, Domžale, Moravče, Litija, Kamnik, Mengeš, Trzin, Medvode, Vodice. Celo Spodnja Gorenjska z mestoma Kranj in Škofja Loka sta v vplivnem območju Ljubljane. Od kod pa naj bi sicer dnevno prišlo v Ljubljano 130.000 osebnih vozil, če ne s tega širšega ljubljanskega območja, kjer živi 600.000 ljudi. Od kod sicer ta vsakdanji promet po ljubljanskih vpadnicah, če ne iz širšega območja Ljubljane. Ljubljana se temu vplivnemu zaledju ne more odreči prav tako kot se mesta v vplivnem območju ne morejo odrekati Ljubljanici kot regionalnemu središču. Vsakodnevne vezi so preveč tesne.

Pa tudi razvojni problemi so skupni, ne glede na umetne upravne meje bodočih pokrajin. Znana pa je tista modrost, ki pravi, da je najboljši tisti zakon, ki ga je že zapisalo in osvojilo življenje, ob upoštevanju načela »da moja svoboda preneha tam, kjer se prične svoboda drugega«. In kakšni so skupni razvojni problemi v ljubljanski metropolitanski regiji. To so na primer skupni poselitveni, stanovanjski, prometni, delovni, socialni, komunalni problemi, problemi gospodarjenja in oskrbe z vodo, energetiko, problemi gospodarjenja z odpadki, varovanje kulturne krajine in še bi lahko naštevali. Torej vse tisto, kar vsaka občina zase v bodoče ne bo mogla reševati, ker so problemi preveč obsežni, prostorsko povezani, občinski viri pa omejeni. Reševanje problemov pa zahteva visoko stopnjo medobčinske/pokrajinske koordinacije, razvito logistiko in strategijo.

V zgoraj navedenem kontekstu razvojnih problemov in razvojnega načrtovanja pa je ločevanje občin, ki bi se morale z Ljubljano združevati v metropolitansko pokrajino, najslabša varianta od vseh možnih pokrajinskih variant. Taka prostorsko ločena im omejena pokrajina ne bo mogla izpolnjevati evropske razvojne paradigme o partnerstvu mesta in podeželja. To bo Ljubljanska metropolitanska pokrajina lahko izpolnjevala le, če bo imela širši vplivni prostor in lastno pokrajinsko politično vodstvo ter lastno pokrajinsko upravo, ločeno od Mestne občine Ljubljana.